

ZÁPIS: Education for Climate Days 2022

Datum:	7.–9. 11. 2022
Místo konání:	https://education-for-climate.ec.europa.eu/community/event/education-climate-days-2022
Program:	https://education-for-climate.ec.europa.eu/community/days2022
Zapsal/a:	Tereza Svobodová, junior konzultantka pro vzdělávání

1

Ve dnech 7.–9. listopadu Evropská komise pořádala online konferenci na téma vzdělávání o udržitelném rozvoji a ekologii (*Education for Climate Days*). Konference probíhala formou dvouhodinových diskuzí, během nichž vystupovali nejen pozvaní hosté, ale i účastníci z široké veřejnosti. Ti se do debaty mohli zapojit například s konkrétními návrhy řešení problémů spojených s environmentální výukou napříč všemi oblastmi vzdělávání. První den byl zasvěcen obecnému úvodu do klimatické změny a jejích dopadů, den druhý se věnoval řešením, jak čelit klimatické změně na úrovni škol prostřednictvím tzv. „zeleného vzdělávání“ (*green education*). Konferenci uzavřela prezentace tří konkrétních projektů, které přenesly principy zeleného vzdělávání do škol. Záznam jednotlivých diskuzí naleznete na [webu konference](#).

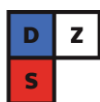
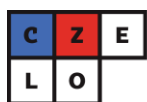
Den první: Úvod do problematiky změny klimatu

Valérie Masson-Delmotte, spolupředsedkyně Mezivládního panelu pro změnu klimatu ([IPCC](#)), poukázala na data z posledních zpráv IPCC. Z nich lze konstatovat, že si společnost uvědomuje, že dochází ke klimatické změně, ale že současné snižování produkce skleníkových plynů není dostatečné, aby se zabránilo extrémním scénářům změny klimatu (oteplení nad 1,5 °C v roce 2100). Apelovala proto na všechny účastníky, že je třeba konat a podporovat vzdělávání a výzkum pro objevení a implementaci adaptabilních řešení (jako např. zelená města, odolnější energetické a vodní systémy, přírodou inspirovaná řešení, jak ukládat CO₂). Na závěr upozornila na rostoucí propast mezi potřebami, dostupným financováním a konkrétními akcemi. Dodala, že adaptabilní strategie mají své limity a nemohou být jedinou odpovědí na změnu klimatu.

Giacomo Grassi ze Společného výzkumného centra Evropské komise zdůraznil, že řešení klimatické krize je výzvou jak pro vědu, tak i politiku a společnost. Upozornil také, že Evropa je regionem, který čelí nejvyšším nárůstům teplot za posledních 30 let (+ 0,5 °C) ve srovnání s ostatními regiony světa. V reakci na otázku, jak zůstat pozitivní a jednat, namísto propadání pesimismu ohledně budoucnosti planety, Grassi uvedl, že v oblasti vzdělávání je důležité zaměřit se na úspěšné příklady adaptability na klimatickou změnu a konkrétní řešení.

Na to navázal **Manuel Bordoy Verchili**, zástupce generálního tajemníka [Schola Europea](#), který zdůraznil, že systém Evropských škol zahrnuje tzv. [zelené kompetence](#) (GreenComp) do školního kurikula od školky po maturitu. Žáci se tak učí o problematice změny klimatu a jak o ní přemýšlet a jednat po celou dobu svého studia.

Ředitel výzkumu francouzského Národního centra pro vědecký výzkum ([CNRS](#)) **Eric Guilyardi** upozornil na to, že změna klimatu se z vědeckého tématu stala tématem společenským a představuje otázku morální odpovědnosti. Podle něj je třeba ve školách rozvinout více pozitivních narativů ohledně změny klimatu, aby se strach z klimatické katastrofy přeměnil na proaktivní přístup a konkrétní kroky ke změně. Problém vidí Guilyardi zejména v tom, že oficiální školní kurikula téměř nezmiňují změnu klimatu, i když 95 % učitelů by se tomuto tématu chtělo v hodinách věnovat (i přes jeho komplexitu,

PODPOŘENO
PROJEKTEM
MŠMT MS2102

společenskou zátěž a emoce). Dalším problémem je, že environmentální výuka by měla být multidisciplinární a k tomu nejsou některé školské systémy uzpůsobeny.

Markku Markkula, vice-předseda Evropského výboru regionů, poté zdůraznil, jak je důležitá evropská sjednocenost, což podle něj ukázaly krize Covid-19 a válka na Ukrajině. Nechal se slyšet, že výuka zelených kompetencí by měla být implementována hlavně na místní/regionální/městské úrovni a měly by do ní být zapojeny také malé i velké soukromé podniky a všechny úrovně vzdělávání od mateřských škol po vysokoškolské instituce. Dále uvedl, že je třeba zapojit do tohoto procesu různé druhy inovací – sociální i kulturní – a nové průmyslové procesy, včetně digitalizace. V tomto kontextu připomněl evropskou iniciativu [Nový evropský Bauhaus](#).

Den druhý: „Zelené vzdělávání“ - Řešení v boji se změnou klimatu

Margherita Bacigalupo, vědecká pracovnice Evropské komise, přirovnala kompetence k hvězdným konstelacím, jelikož mohou být seskupeny do různých skupin (podnikatelské, digitální, zelené atd.), ale zároveň jsou transversální (například kritické myšlení je důležité jak pro zelené kompetence, tak podnikání). Dalším společným bodem kompetencí a konstelací je podle jejích slov to, že kompetence jsou stejně jako hvězdné konstelace pouhým nástrojem pro orientaci, a ne cílovou destinací. Kompetence a dovednosti tak mají doprovázet znalosti. Nemají být cílem jako takové, ale mají žáky a studenty dovést k předem definovanému cíli, v tomto případě konkrétním krokům, jak zmenšit dopady změny klimatu. K [Rámci zelených kompetencí](#), jež Komise vydala v lednu 2022, uvedla, že i když se jedná o obecnou příručku spíše než návod na konkrétní výukové aktivity, lze jednotlivé principy přenést do jakékoliv oblasti vzdělávání. Například systémové porozumění je pro udržitelnost velmi důležité a malým dětem se dá vysvětlit zjednodušeně (např. otázkou „Jaké zvířátko je lepší mít doma? Slona nebo křečka?“ a následným vysvětlením jednotlivých důvodů). Podle Bacigalupo vše záleží na zasazení jednotlivých principů do srozumitelného kontextu pro dotyčnou věkovou skupinu.

Conor Galvin, vyučující a výzkumný pracovník na University College Dublin ([UCD](#)), poukázal na to, že jeho studenti, budoucí učitelé, chtějí být zapojeni do environmentální výuky, ale potřebují rady, podporu a přístup k časově nenáročným zdrojům. Podle něj by zelené vzdělávání mělo být transversální, což ukázaly i workshopy pro učitele, které UCD organizovalo: nejvíce motivovaní aplikovat principy zeleného vzdělávání do výuky byli učitelé designu a módy, oproti očekávaným učitelům zeměpisu. Galvin také zdůraznil, že je důležité přeměnit „eko-strach“ (*eco-anxiety*) na „eko-pozitivitu“, s odkazem na umělecké hnutí Solarpunk. Žáci by se měli naučit přemýšlet o možných budoucnostech, a ne pouze o klimatické katastrofě. Uvedl také, že nově je v Irsku vytvářen předmět s názvem „Klimatická akce a udržitelný rozvoj“ (Climate Action and Sustainable Development), který má být zařazen do středoškolského kurikula od roku 2025. Předmět má být testován v pilotních školách již od září 2023. Oproti ostatním předmětům má být založen na hodnocení na základě splňování aktivit a úkolů, které žáky aktivně zapojí nejen do školního prostředí, ale i do místní komunity. Podle něj je to skvělý začátek, ale zřízení jednoho samostatného předmětu nestačí, o udržitelném rozvoji by se měli učit žáci všech věkových kategorií ve všech předmětech. Ideálně by tak měl existovat samostatný předmět, ale zároveň by měla být zelená výuka transversální.

Amelie J. Schobesberger z mimoškolní asociace středoškolských studentů Klimatická akademie ([Climate Academy](#)) vysvětlila, že Klimatická akademie se opírá o zelenou výuku založenou na třech pilířích: systémové porozumění, občanská angažovanost a společenská podnikavost. Akademie na svých stránkách zveřejnila volně přístupnou [učebnici](#) zelené výuky, vytvořenou ve spolupráci se studenty. Učebnice má 15 kapitol, které lze přečíst za 15–30 minut.

Den třetí: Implementace „zeleného vzdělávání“

Poslední část konference Education for Climate Days se zaměřila na konkrétní projekty, které uplatňují zásady zelené výuky a byly vybrány v [letošní výzvě](#) Inspiring Green Education. Po prezentacích těchto projektů se mohli účastníci rozdělit do skupin podle zemí, kde mohli s ostatními sdílet své nápady a úvahy.

První místo získal portugalský projekt [Germinar um banco de sementes](#), který se zaměřuje na vytváření semenných bank ve školách a přispívá tak k zachování biodiverzity. Projekt se odehrává jak na úrovni škol, kde se zapojují učitelé a žáci, tak na úrovni národní, neboť kdokoli si může od asociace objednat semena zdarma. Cílem projektu je rozšířit povědomí o nutnosti ochrany a množení původních semen a s tím spojených environmentálních problémů. Tím se také zvyšuje aktivní občanská angažovanost všech zapojených. Projekt má dále účastníky naučit kritickou a zodpovědnou spotřebu skrz oběhové hospodářství a krátké dodavatelské řetězce. Dalším přínosem je obnovení školních hřišť a vytváření zelených ploch na školních dvorech. Žáci se těmto dovednostem a znalostem učí buď během venkovních aktivit (např. botanické procházky) a venkovního vyučování o zemědělských systémech a komunitách, nebo v kreativních dílnách, kdy například malují vypěstované rostliny nebo z nich aranžují pokrmy.

Na druhém místě se umístil španělský projekt [GLUP GLUP](#), jehož cílem je poskytnout zájemcům informace na telefonu, aniž by je museli sami hledat, aby zvýšil jejich povědomí o změně klimatu. Projekt, který vytvořila skupina učitelů a studentů, spočívá v aplikaci, kterou lze stáhnout do chytrého telefonu. Ta má přístup ke geografické poloze mobilního telefonu a uživatele upozorní, když se nachází v oblasti, která bude v roce 2100 zatopena kvůli stoupání hladin oceánů. Následně uživatele odkáže na webovou stránku, kde se dozví více informací o změně klimatu a co může dělat, aby omezil její dopady.

Posledním vybraným projektem je polské [Ekoeksperymentarium](#), které vzniklo díky asociaci [MamyProjekt](#) během konference COP 24 v Katovicích v roce 2018. Projekt byl původně interaktivní výstavou, kde si mohli návštěvníci vyzkoušet různé experimenty ohledně správných každodenních domácích návyků (jak se sprchovat, aby se šetřila voda atd.). Během pandemie Covid-19 se projekt přesunul do online prostoru formou online hry zdarma, určené pro děti od 8 do 11 let. V ní děti objevují dům, kde každý pokoj skrývá jednu lekci ohledně třídění odpadu, energetické účinnosti a podobně. Hra je vhodná jak do hodin pro učitele, tak pro děti, které si ji mohou zahrát samy doma. Nyní tvůrci projektu spouštějí verzi pro starší děti (12 až 18 let) a zároveň pokračují v turné původní off-line výstavy. Učitelé, kteří Ekoeksperymentarium ve výuce používají, dostávají od MamyProjektu osvědčení, stejně jako děti, jež se her účastní.